

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi edellytyksistä osallistua tietyissä Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki edellytyksistä osallistua tietyissä Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin.

Lain nojalla valtion varoista olisi mahdollista osallistua lain liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Edellytykset koskisivat maakunnan toimenpiteitä ja suunnitelmia uusiu-

tuvan energian edistämiseksi maakunnassa, tuulivoiman edistämistä maakunnassa koskevaa sääntelyä, maakunnan maksuosuutta, tuulivoimaloiden kaupalliseen käyttöön ottamisen ajankohtaa, EU:n valtiontukisääntelyn mukaisuutta, valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltaa sekä työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviä ja oikeutta saada tietoa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Tuotantotukilaki.....	3
Itsehallintolaki.....	4
2.2 EU:n lainsäädäntö.....	4
2.3 Nykytilan arviointi.....	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
3.1 Tavoitteet.....	5
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	6
4.2 Muu vaikutukset.....	6
5 ASIAN VALMISTELU.....	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	8
2 VOIMAANTULO.....	9
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	9
LAKIEHDOTUS.....	11
edellytyksistä osallistua tietyissä Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin.....	11

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomen tulee lisätä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaa energiaa EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Hallitusohjelman mukaan uusiutuvien energialähteiden osuutta lisätään EU-tavoitteen mukaisesti määrätietoisesti ja kustannustehokkaasti.

Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/28/EY (jäljempänä *RES-direktiivi*) uusiutuvan energian osuuden tulisi olla vuoteen 2020 mennessä Suomen osalta 38 prosenttia energian loppukulutuksesta. Tämä merkitsee vähintään 9,5 prosenttiyksikön lisäystä. RES-direktiivillä ei aseteta kiintiöitä erilaisille energialähteille eikä säädellä jäsenvaltioiden ohjauskeinoja. Jäsenvaltioiden tuli toimittaa komissiolle RES-direktiivin mukainen uusiutuvan energian toimintasuunnitelma viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2010. Jäsenvaltioiden oli saatettava RES-direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 5 päivänä joulukuuta 2010.

Energiapolitiikka kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan ja toimivaltaan. Maakunta vastaa sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla EU-oikeudesta johtuvista velvoitteista. Vastaavasti uusiutuvan energian lisäysvelvoite ja velvoite laatia RES-direktiivin mukainen toimintasuunnitelma koskevat myös sitä. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, mukaan valtakunnan ja maakunnan viranomaisten on neuvoteltava, jos niiden EU-velvoitteiden täytäntöönpanotoimet ovat riippuvaisia toisistaan.

Suomi on toimittanut Euroopan komissiolle RES-direktiivin mukaisen kansallisen uusiutuvan energian toimintasuunnitelman. Yhtenä

toimintasuunnitelman mukaisena ohjauskeinona on uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annettuun lakiin (1396/2010), jäljempänä *tuotantotukilaki*, perustuva syöttötariffijärjestelmä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Tuotantotukilaki

Tuotantotukilakiin perustuva syöttötariffijärjestelmä otettiin kokonaisuudessaan käyttöön maaliskuussa 2011. Syöttötariffijärjestelmään voidaan hyväksyä säädetyt edellytykset täyttävät tuulivoimalat, biokaasuvoimalat, metsähakevoimalat ja puupolttoainvoimalat. Sähkön tuottajalle maksetaan syöttötariffina tavoitehinnan ja kolmen kuukauden sähkön markkinahinnan erotus syöttötariffijärjestelmään hyväksytyssä tuulivoimalassa, biokaasuvoimalassa ja puupolttoainvoimalassa tuotetun sähkön määrän mukaisesti. Puupolttoainvoimalassa ja biokaasuvoimalassa tuotetusta sähköstä voidaan maksaa syöttötariffin korotuksena vakiona pysyvää lämpöpreemiota. Syöttötariffijärjestelmään kuuluvassa metsähakevoimalassa tuotetusta sähköstä maksetaan syöttötariffia siten, että metsähakkeen käyttö polttoaineena yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa säilyy kilpailukykyisenä.

Syöttötariffijärjestelmään hyväksytään tuulivoimaloita, kunnes niiden generaattoreiden yhteenlaskettu nimellisteho ylittää 2 500 megavoltiampeeria, mikä vastaa arviolta 6 terawattitunnin sähkön tuotantoa vuodessa.

Syöttötariffijärjestelmän nojalla maksettava tuotantotuki on valtiontukea, johon sovelletaan EU:n valtiontukisääntöjä. Valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, mutta Euroopan komissio voi tietyin edellytyksin katsoa, että tuki tai tukiohjelma soveltuu sisämarkkinoille Euroopan unionin toiminnasta

tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti. Euroopan komissio on päätöksillä SA.31107 2011/N ja SA.31204 2011/N hyväksynyt syöttötariffijärjestelmän valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen yhteisön suuntaviivojen (2008/C 82/01) mukaisesti.

Itsehallintolaki

Tuotantotukilakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä koskevia tukijärjestelmiä (esimerkiksi syöttötariffijärjestelmä) on itsehallintolain 18 §:n nojalla pidettävä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvana. Itsehallintolain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa ja vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta.

Itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan maakunnalle voidaan suorittaa menojen katteeksi valtion talousarvion kautta määrärahasiirtoina tasoitusmaksu, verohyvitys, ylimääräinen määräraha ja erityinen avustus. Näistä tasoitusmaksu sekä verohyvitys on maksettu vuosittain, sen sijaan ylimääräinen määräraha ja erityinen avustus tilannekohtaisesti. Tasoitusmaksulla on tarkoitus kattaa Ahvenanmaan maakunnalle itsehallinnosta (muun muassa maakuntalakien toimeenpanosta) aiheutuvia kuluja. Valtion vuoden 2015 talousarvioesityksen mukaan tasoitusmaksu on 221,568 miljoonaa euroa ja verohyvitys 15 miljoonaa euroa. Valtion vuoden 2012 talousarvioon otettiin ylimääräinen määräraha 50 miljoonaa euroa sähkökaapeliyhteyden rakentamiseksi maakunnan ja Manner-Suomen välille maakunnan varavoimatoimitusten turvaamiseksi.

Maakunta ei ole säätänyt tuulivoimalla tai muilla uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä maksettavaan tuotantotukeen perustuvaa lakia.

Maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavasta tuotantotuesta tulisi säätää maakuntalaissa. Laisa määriteltäisiin tuen myöntämisen edellytykset sekä tuulivoiman tuottajien oikeudet ja velvollisuudet. Maakunta vastaisi lain toimeenpanon aiheuttamista kustannuksista sekä niistä kuluista, jotka liittyisivät valtakun-

nan viranomaisille siirrettäviin tehtäviin. Maakunta vastaisi viime kädessä siitä, että tuulisähkön tuottajat saisivat maakuntalakiin perustuvan tuotantotuen.

Jos kustannusvastuu haluttaisiin siirtää maakunnalta valtakunnalle, tulisi sille siirtää myös lainsäädäntövaltaa. Itsehallintolain 69 §:n nojalla tämä voisi tapahtua vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien kahden kolmasosan määräenemmistöllä tehdyllä päätöksellä.

2.2 EU:n lainsäädäntö

EU:n valtiontukisääntelyn noudattaminen edellyttää, että tukijärjestelmästä tehdään ennakoilmoitus komissiolle. Euroopan komissio arvioi järjestelmän hyväksyttävyyden EU:n valtiontukisääntelyn kannalta. Tukijärjestelmä saadaan saattaa voimaan ja ottaa käyttöön vasta, kun komissio on hyväksynyt sen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Ilman komission hyväksyntää myönnettyt tuet ovat laittomia.

Tukijärjestelmän ennakoilmoituksesta vastaa maakunta siltä osin kuin järjestelmä perustuu maakunnan lainsäädäntöön. Vastavasti valtio vastaisi ennakoilmoituksesta siltä osin kuin järjestelmä ja tuen maksaminen perustuu valtakunnan lakiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön olisi mahdollista aloittaa esitykseen sisältyvään lakiin perustuvaa valtiontukea koskeva ennakoilmoitusmenettely, kun maakunta on säätänyt tukijärjestelmää koskevan maakuntalain ja aloittanut ennakoilmoitusmenettelyn.

2.3 Nykytilan arviointi

Itsehallintolain nojalla maakunnalla on toimivalta säätää laki tuulivoiman edistämisestä maakunnassa. Maakunta vastaisi kaikista lain toimeenpanon aiheuttamista kustannuksista, kuten sähkön tuottajille maksettavasta tuotantotuesta.

Maakunnan lainsäädännön mukaiset hallintotehtävät (esimerkiksi hakemusten käsitteleminen ja tuen maksatukset) voitaisiin siirtää valtion viranomaiselle, joka käytännössä olisi Energiavirasto. Tästä voitaisiin säätää valtakunnan ja maakunnan välisellä sopimusasetuksella. Maakunta vastaisi Energiavi-

rastolle aiheutuvista tukijärjestelmään liittyvistä hallintokustannuksista siten kuin kyseisellä sopimusasetuksella säädettäisiin.

Ahvenanmaan itsehallintolaissa ei aseteta esteitä sille, että valtio osallistuisi Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin. Eduskunnan lainsäädäntö- ja budjettivaltaa ei kuitenkaan voida loukata. Eduskunta voisi päättää vuosittain sille kuuluvan budjettivallan mukaisesti määrärahan ottamisesta valtion talousarvioon maakunnassa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin osallistumiseksi. Päätös on harkinnanvarainen, ja määräraha lähtökohtaisesti kiinteä.

Valtion osallistuminen voisi toteutua siten, että eduskunta säätäisi esitykseen sisältyvän lain niistä edellytyksistä, joilla valtio voi osallistua tietyissä Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin. Eduskuntalain säätäminen olisi tarpeen, jotta valtion talousarvioon otettava määräraha olisi mahdollista käyttää maakunnassa sijaitsevien yritysten tukemiseen.

Valtion pitkäjänteinen sitoutuminen tietyissä maakunnan tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin voitaisiin turvata siten, että eduskunta säätää lain valtion osallistumisesta kustannuksiin. Lain tulisi olla voimassa, kun tuotantotuki tulee ensimmäisen kerran maksuun. Tähän arvioidaan kuluvan useita vuosia. Laissa voitaisiin säätää, että valtion talousarvioon otetaan määräraha tuotantotuen kustannuksiin osallistumiseksi ja että tuotantotuki maksettaisiin yksilöidyssä maakuntalaissa säädetyin edellytyksin. Tarkan summan kirjaaminen lakiin ei kuitenkaan olisi mahdollista, koska eduskunta ei voi sitoutua määrärahoihin menoihin, joiden ominaisuuksista ja ehdoista se ei voi määrätä. Eduskunnalle kuuluvan lainsäädäntövallan mukaisesti eduskunta voi myös kumota lain.

Siltä osin kuin maakunnan yrityksille maksettaisiin tukea valtion talousarvioon otetusta määrärahasta, on noudatettava valtion taloudenhoitoa ja sen tarkastusta koskevia säännöksiä. Valtiontalouden tarkastusvirastolla tulee olla valtuudet tarkastaa asianomaisia maakunnan yrityksiä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Suomen etu on edistää tuulivoimaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja tuulिसähkön tuotantoon parhaiten soveltuvilla alueilla. Tuulivoiman tuotantokustannusten arvioidaan olevan maakunnassa muuta maata alempia, jolloin tuulिसähkön tuottaminen maakunnassa olisi kustannustehokkaampaa. Ylikompensaatiota maakunnan tuulिसähkön tuottajille ei hyväksytä.

Hallitus suhtautuu myönteisesti siihen, että valtio osallistuu maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin. Tavoitteena on talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 11 päivänä kesäkuuta 2013 tehdyn linjauksen mukaisesti edistää tuulिसähkön tuotantoa Ahvenanmaan maakunnassa. Itsehallintolakiin perustuvaa valtion ja maakunnan lainsäädäntövallan ja toimivallan jakoa sekä niihin perustuvaa kustannusvastuuta ei ole tarkoitus muuttaa. Itsehallintolain mukaisia valtion ja maakunnan välisiä taloudellisia suhteita ei myöskään ole tarkoitus muuttaa.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Laissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla valtio voi osallistua lakiehdotuksen liitteessä mainituissa, Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin. Edellytykset koskisivat maakunnan toimenpiteitä ja suunnitelmia uusiutuvan energian edistämiseksi maakunnassa, tuulivoiman edistämistä maakunnassa koskevaa sääntelyä, maakunnan maksuosuutta, tuulivoimaloiden kaupalliseen käyttöön ottamisen ajankohtaa, EU:n valtioneuvoston tarkastusviraston toimivaltaa sekä työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviä ja oikeutta saada tietoa. Valtiontuki maksettaisiin suoraan tuulivoiman tuottajalle.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaukseen sisältyvän alustavan arvion mukaan valtion talousarvioon otettava määräraha olisi yhteensä runsaat 60 miljoonaa euroa ja se jakautuisi 12 vuodelle. Tästä ei ole vähennetty maakunnan maksuosuutta. Maakunta osallistuisi tuotantotuen kustannuksiin omalla maksuosuudellaan, joka olisi vuosittain vähintään 1,5 miljoonaa euroa ja kokonaisuudessaan vähintään 18 miljoonaa euroa. Tarkempi arvio valtion maksuosuuden suuruudesta ja sen kohdentumisesta eri vuosille on mahdollista tehdä vasta myöhemmin, kun Euroopan komission valtiotukea koskeva hyväksyntä on saatu ja tuulivoimahankkeita koskeva aikataulu on tarkentunut.

Työ- ja elinkeinoministeriölle arvioidaan aiheutuvan lakiehdotukseen sisältyvistä tehtävistä jonkin verran lisäkustannuksia, mutta asia on hoidettavissa uudelleen kohdennuksella.

Lakiehdotuksessa tarkoitettujen maakuntalain mukaisten hallintotehtävien siirtäminen valtion viranomaisen hoidettavaksi aiheuttaisi kyseiselle viranomaiselle kustannuksia. Ahvenanmaan maakunta korvaisi nämä kustannukset täysimääräisesti, ja asiasta säädettäisiin tarkemmin sopimusasetuksella. Alustavan arvion mukaan lakiehdotuksen liitteessä mainitun kolmen tuulivoimalan tukemiseen liittyvien hallintotehtävien kustannukset olisivat aluksi noin 100 000—200 000 euroa vuodessa ja senkin jälkeen merkittävät. Arvio perustuu siihen, että tukijärjestelmää hallinnoitaisiin manuaalisesti. Sähköisen asiointijärjestelmän avulla tapahtuva hallinnointi olisi suurella todennäköisyydellä kalliimpaa.

4.2 Muu vaikutukset

Uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta oli Suomessa vuonna 2012 noin 35 prosenttia. Uusiutuvan energian lisäystarve vuosina 2013—2020 on yhteensä arviolta noin 10 terawattituntia. Suomelle EU:ssa asetettu tavoite lisätä uusiutuvan osuus energian loppukulutuksesta 38 prosenttiin vuoteen 2020

mennessä tullaan arvion mukaan saavuttamaan syöttötariffijärjestelmällä ja muilla jo aiemmin päätetyillä ohjaukeinoilla.

Lakiehdotuksen liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotettavan sähkön vuosituotannoksi arvioidaan runsaat 0,1 terawattituntia. Tuulivoimaloiden teho otetaan kokonaisuudessaan huomioon Suomelle EU:ssa vuodelle 2020 asetetun uusiutuvan energian tavoitteen toteutumista laskettaessa, jos tuulivoimalat on otettu kaupalliseen käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 2020.

Tuulivoimalla tuotetun sähkön määrä kasvaisi Ahvenanmaalla merkittävästi, jos lakiehdotuksen liitteessä mainitut tuulivoimalat rakennetaan. Tuulivoimalla tuotetun sähkön osuus on nykyisin maakunnassa 20—25 prosenttia maakunnassa käytetystä sähköstä, ja se kasvaisi arviolta 60—70 prosenttiin.

5 Asian valmistelu

Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 11 päivänä kesäkuuta 2013 hallituksen osallistumista Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin. Maakunnan hallitukselle oli varattu mahdollisuus lausua linjauseesityksestä, mutta maakunta ei määräaikaan mennessä ottanut kantaa esitykseen. Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä linjauksen mukaisesti.

Lakiehdotuksen luonnos toimitettiin maakunnan hallitukselle tiedoksi 27 päivänä kesäkuuta 2014.

Itsehallintolain 33 §:n nojalla esitysluonnoksesta pyydettiin maakunnan hallituksen lausunto. Lisäksi esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, Energiavirastolta, valtionalouden tarkastusvirastolta, Energiateollisuus ry:ltä, Suomen Tuulivoimayhdistys ry:ltä, Tuulivoimakansalaisyhdistys ry:ltä ja Vindkraftföreningens r.f.:ltä. Lausuntopyyntö lähetettiin 20 päivänä elokuuta 2014, ja lausuntoaika päättyi 10 päivänä syyskuuta 2014. Mainitut tahot antoivat lausuntonsa.

Lausunnonantajat suhtautuivat esitykseen pääosin myönteisesti tai neutraalisti, lukuun

ottamatta Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry:tä. Lausuntojen perusteella esityksen pe- rusteluita on täydennetty ja lakiehdotukseen on tehty joitakin tarkennuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädetäisiin lain soveltamisalaksi ne edellytykset, joilla valtio voi osallistua Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa, liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin. Liitteessä yksilöidään tuulivoimaloiden sijaintikunta, turbiinien lukumäärä ja kokonaisteho. Liitteessä mainitut tuulivoimalat ja niitä koskevat tiedot perustuvat maakunnan hallitukselta ja hankekehittäjiltä saatuihin tietoihin. Rajaaminen liitteessä mainittuihin tuulivoimaloihin, joiden sijaintikunta, turbiinien lukumäärä ja kokonaisteho on yksilöity, arvioidaan tarpeelliseksi 4 §:n sekä valtiontalousarvio- ja kehysprosessien kannalta. Maakuntahallitukselta saatujen tietojen sekä arvion mukaan kyseiset hankkeet olivat edenneet pisimmälle talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausta valmisteltaessa.

2 §. Lain suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälä sisältäisi viittauksen valtion talousarviosta annettuun lakiin (423/1988). Laki sisältää muun muassa menojen kohdentamista ja määrärahoja koskevaa sääntelyä.

3 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä olisi lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen sekä lain noudattamisen valvonta. Tehtävät liittyvät keskeisesti 4 §:ssä säädettyjen edellytysten noudattamisen valvontaan.

4 §. Edellytykset valtion osallistumiselle kustannuksiin. Valtion varoista olisi mahdollista osallistua lain liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin, jos pykälässä säädetty edellytykset täyttyvät. Pykälä perustuisi talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaukseen. Pykälän 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua edellytystä on käsitelty myös talousvaliokunnan mietinnössä TaVM 30/2010 vp, jossa todetaan, että maakunnan RES-direktiiviin perustuva toimintasuunnitelma tulee toimittaa komissiolle kansallisen toimintasuunnitelman liitteeksi.

Pykälän 1 kohdassa säädetäisiin edellytyksistä, jotka liittyvät maakunnan uusiutuvan energian edistämistä koskeviin toimenpiteisiin, ja 2 kohdassa edellytyksistä, jotka liittyvät tuulivoiman edistämistä koskevaan maakuntalakiin. Pykälän 3 kohdassa säädetäisiin maakunnan tuulivoimalakohtaisesta euro-määräisestä suorituksesta, jonka maakunnan vähintään tulisi vuosittain suorittaa valtiolle.

Pykälän 4 kohdan nojalla liitteessä mainittujen tuulivoimaloiden tulisi olla otettu kaupalliseen käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 2020. Tällöin niiden teho olisi mahdollista ottaa kokonaisuudessaan huomioon Suomelle EU:ssa vuodelle 2020 asetetun uusiutuvan energian tavoitetta laskettaessa.

Pykälän 5 kohdan nojalla edellytyksenä olisi, että Euroopan komissio on katsonut sekä tässä lakiehdotuksessa tarkoitetun että maakuntalaissa säädetyn tukijärjestelmän soveltuvan EU:n sisämarkkinoille. Tavoitteena on varmistaa, että valtiontuki ei vääristä kilpailua sisämarkkinoilla eikä vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla.

Pykälän 6 kohdan nojalla edellytyksenä olisi, että valtiontalouden tarkastusviraston toimivalta olisi varmistettu. Järjestelmän erityispiirteet huomioon ottaen asian selvittäminen on tarpeen. Valtion viranomaisen toimivallasta Ahvenanmaalla säädetään itsehallintolaissa. Itsehallintolain 56 §:n 1 momentin nojalla asiasta on mahdollista pyytää lausunto Ahvenanmaan valtuuskunnalta. Mahdolliset toimivaltariidit ratkaisee viime kädessä korkein oikeus itsehallintolain 60 §:n 2 momentin nojalla.

Pykälän 7 kohta on tarpeen, jotta työ- ja elinkeinoministeriö pystyy valvomaan lain noudattamista.

5 §. Tuotantotuen maksaminen. Pykälässä tarkennettaisiin, että valtion mahdollinen osallistuminen tuotantotuen kustannuksiin tapahtuisi maksamalla valtionavustus suoraan sähkön tuottajalle. Valtio ei siirtäisi määrärahoja maakunnan käyttöön.

6 §. Voimaantulo. Laki olisi tarkoitus saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Valtioneuvoston asetus olisi mahdollista antaa, kun Euroopan komissio on hyväksynyt laissa tarkoitetun valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvaksi.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Perustuslain 120 §:n nojalla Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin itsehallintolaissa erikseen säädetään.

Itsehallintolain 18 §:n 10 kohdan mukaan ympäristönsuojelu ja 22 kohdan mukaan elinkeinotoiminta kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tämän mukaisesti esimerkiksi uusiutuvan energian tukijärjestelmiä ja tuulivoimahankkeiden hallinnollisia menettelyitä koskevat lainsäädännöt kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Itsehallintolain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa ja vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta. Lakiehdotus ei muuttaisi itsehallintolakiin perustuvaa lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan jakoa eikä niihin liittyvää kustannusvastuuta. Itsehallintolain mukaisesti maakunta päättäisi tuulivoiman edistämistä koskevan maakuntalain säätämistä ja sen sisällöstä sekä vastaisi toimeenpanon aiheuttamista kustannuksista. Itsehallintolain mukaisesti maakunta myös päättäisi, millaiset tuulivoimahankkeet maakunnassa hyväksytään maakunnan ympäristöä, maankäyttöä ja rakentamista koskevien lainsäädäntöjen nojalla. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 kohta ja liite eivät rajoittaisi maakunnan lainsäädäntövaltaa tai toimivaltaa.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 kohtaa voidaan tarkastella myös perustuslain 6 §:n 1 momenttiin sisältyvän yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Lakiehdotuksessa tarkoitettu tuki kohdistuisi yrityksiin, joten yhdenvertaisuusnäkökulmalla on suhteellisen vähäinen merkitys (ks. PeVL 37/2010 vp). Lakiehdotuksen 4 §:n 2 kohdan nojalla varmistettaisiin kuitenkin, että valtio ei osallistu sähkön tuotantotuen kustannuksiin, jos maakunnan tukijärjestelmä poikkeaa valtakunnan syöttötariffijärjestelmästä lainkohdassa tarkoitetulla tavalla. Tukea voidaan maksaa enintään 12 vuotta, tuulivoimala ei ole saanut valtiontukea, tuulivoimala on uusi ja se ei sisällä käytettyjä osia sekä sijoitetun pääoman tuotto ei ylitä valtakunnan syöttötariffijärjestelmässä vuoden 2015 jälkeen rakennettavia tuulivoimaloita koskevissa laskelmissa käytettyä sijoitetun pääoman tuottoastetta. Lakiehdotusta ei voida pitää ongelmallisena perustuslain 6 §:n 1 momentin kannalta.

Itsehallintolain 44 §:ssä säädetään maakunnan talousarviosta. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 kohta ei rajoittaisi maakuntapäivien budjettilta.

Itsehallintolain 45—49 ja 51 §:ssä säädetään valtion talousarvion kautta määrärahasiirtoina maakunnalle suoritettavasta tasotusmaksusta, verohyvityksestä, ylimääräisestä määrärahasta ja erityisestä avustuksesta. Lakiehdotus ei muuttaisi itsehallintolakiin perustuvaa valtion talousarvioon otettavia määrärahoja koskevaa sääntelyä. Lakiehdotuksen 5 §:n nojalla mahdollinen valtionavustus maksettaisiin suoraan tukijärjestelmään hyväksytyille sähkön tuottajalle, ei maakunnalle. Ehdotetussa laissa tarkoitetulle tuen maksamiselle ei voida katsoa olevan itsehallintolaista aiheutuvia esteitä (ks. PeVL 37/2010 vp). Valtakunta ja maakunta voivat yhdessä sopia sellaisen järjestelmän luomisesta, jonka mukaan maksetaan tukea myös Ahvenanmaalla toimiville voimalaitoksille (ks. PeVL 37/2010 vp).

Itsehallintolain 59 b §:n 1 momentin nojalla päätettäessä EU:ssa tehtyihin päätöksiin liittyvistä Suomen toimenpiteistä lainsäädäntövalta ja toimivalta hallintoasioissa jakautuvat maakunnan ja valtakunnan välillä siten kuin itsehallintolaissa säädetään. Lakiehdotus ei muuttaisi itsehallintolakiin perustuvaa lainsäädäntövallan ja toimivallan jakoa EU:ssa tehtyjen päätösten toimeenpanon osalta. Lakiehdotuksen 4 §:n 1 kohta ei rajoittaisi maakunnan lainsäädäntövaltaa tai toimivaltaa, mutta sen avulla varmistettaisiin, että symmetria maakunnan ja valtakunnan päätöksiin perustuvassa uusiutuvan edistämisen

sessä EU-velvoitteiden mukaisesti säilyy. Valtakunta on tehnyt päätökset ohjauskeinoista ja niiden edellyttämästä rahoituksesta uusiutuvan osuuden lisäämiseksi 9,5 prosenttiyksikköä vuoteen 2020 mennessä. Lisäys näyttää myös toteutuvan.

Itsehallintolain 69 §:ssä säädetään lain muuttamisessa ja siitä poikkeamisessa noudatettavasta menettelystä. Säännös ei tulisi sovellettavaksi, koska lakiehdotus ei sisältäisi säännöksiä, jotka tarkoittaisivat poikkeamista itsehallintolaista.

Perustuslain 83 §:n nojalla eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion. Lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä valtion varoista voidaan osallistua lakiehdotuksen liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin. Säännöksellä ei rajoitettaisi eduskunnalle kuuluvaa budjettivaltaa. Lakiehdotuksen 2 §:ssä on informatiivinen viittaus valtion talousarviosta annettuun lakiin.

Perustuslain 90 §:ssä säädetään valtionalouden valvonnasta ja tarkastuksesta. Tarvemmin asiasta säädetään valtionalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa

(676/2000). Valtionalouden tarkastusvirasto tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Koska tukijärjestelmä perustuisi maakunnan lainsäädäntöön, valtionalouden tarkastusviraston toimivaltuudet on tarpeen selventää. Lakiehdotuksen 4 §:n 6 kohdassa säädetyllä edellytyksellä varmistettaisiin, että valtionalouden tarkastusvirasto voi tarkastaa Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevat yritykset, joille maksettavan tuotantotuen kustannuksiin valtio osallistuu.

Mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Koska kyse olisi luonteeltaan uudeltaisesta järjestelystä valtakunnan ja maakunnan välillä ja koska asia on periaatteelliselta kannalta merkittävä, on kuitenkin perusteltua pyytää esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

edellytyksistä osallistua tietyissä Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä edellytyksistä, joilla valtio voi osallistua Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavissa, liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetun sähkön tuotantotuen kustannuksiin.

2 §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, valtion varoista maksettavaan tuotantotukeen sovelletaan, mitä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään.

3 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät

Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen sekä lain noudattamisen valvonta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

4 §

Edellytykset valtion osallistumiselle kustannuksiin

Valtion varoista voidaan osallistua liitteessä mainituissa tuulivoimaloissa tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin, jos:

1) Ahvenanmaan maakunta on:

a) tehnyt päätökset ohjauskeinoista ja sitoutunut niiden edellyttämään rahoitukseen uusiutuvan osuuden lisäämiseksi maakunnassa vähintään 9,5 prosenttiyksikköä vuoteen

2020 mennessä sekä tehnyt päätöksistä täytäntöönpanoilmoituksen Euroopan komissiolle;

b) toimittanut uusiutuvan energian edistämistä koskevan, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/28/EY ja sen nojalla annetun komission päätöksen mukaisen toimintasuunnitelman Euroopan komissiolle; sekä

c) sitoutunut muihin EU-oikeuden mukaisiin uusiutuvaa energiaa koskeviin velvoitteisiin;

2) Ahvenanmaan maakunta on säätänyt tuulivoiman edistämisestä maakuntalain, joka sisältää säännökset tuotantotuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä tuulivoiman tuottajien oikeuksista ja velvollisuuksista siten, että:

a) tukea maksetaan 12 vuoden ajan;

b) tukea maksetaan vain, jos tuulivoimala ei ole saanut valtiontukea ja on uusi eikä sisällä käytettyjä osia; ja

c) sijoitetun pääoman tuotto on enintään 9,6 prosenttia;

3) Ahvenanmaan maakunta on suorittanut valtiolle vähintään 500 000 euroa kustakin tuulivoimalasta jokaisena vuonna, jolloin valtio osallistuu niissä tuotetusta sähköstä maksettavan tuotantotuen kustannuksiin;

4) tuulivoimalat on otettu kaupalliseen käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 2020;

5) Euroopan komissio on katsonut tässä laissa tarkoitetun valtiontuen ja 2 kohdassa tarkoitettua maakuntalaissa säädetyn tukijärjestelmän soveltuvan sisämarkkinoille;

6) valtiontalouden tarkastusviraston oikeus tarkastaa Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevat yritykset, joille maksettavan tuotanto-

tuen kustannuksiin valtio osallistuu, on varmistettu; sekä

7) työ- ja elinkeinoministeriö saa tämän lain noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

5 §

Tuotantotuen maksaminen

Jos valtio 4 §:n nojalla osallistuu tuotantotuen kustannuksiin, maksetaan valtionavustus

suoraan tukijärjestelmään hyväksytyille sähkön tuottajalle.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

ANTTI RINNE

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*

*Liite***Lain 1 §:ssä tarkoitetut tuulivoimalat**

Tuulivoimala	Sijaintikunta	Turbiinien lukumäärä	Kokonaisteho
Långnabba I	Eckerö	6	18 megawattia
Långnabba II	Eckerö	4	12 megawattia
Stenarna	Eckerö, Hammarland ja Jomala	6	18 megawattia